

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การสร้างพื้นที่ทางสังคมของชาวขมุในอำเภอเวียงแก่น ภายใต้บริบทของ การเป็นชายขอบ	
ผู้เขียน	นายธนุพงษ์ ลมอ่อน	
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)	
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
	อาจารย์ ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการพยายามทำความเข้าใจถึงกระบวนการกลายเป็นชายขอบที่เกิดขึ้นมาอย่างซับซ้อนในชุมชนชาวขมุแห่งหนึ่งในพื้นที่อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ว่าสามารถเกิดขึ้นมาได้ด้วยเงื่อนไขใด และภายใต้สถานการณ์ที่ถูกทำให้กลายเป็นชายขอบ พวกเขาได้ใช้กลยุทธ์หรือปฏิบัติการใด ในการปรับตัว ต่อรอง หรือผลิตซ้ำอัตลักษณ์และวัฒนธรรมเพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับตนเองในการที่จะหลุดพ้นออกจากสภาวะดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยผู้ศึกษาได้นำแนวคิดเรื่องความเป็นชายขอบมาใช้ทำความเข้าใจถึงสภาวะการณ์ถูกเบียดขับ กีดกันและการถูกมองว่าเป็น “คนอื่น” จากกลุ่มอำนาจต่างๆที่ชาวขมุต้องเข้าไปปฏิสัมพันธ์ในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นรัฐ กลุ่มชาติพันธุ์อื่น ระบบทุนทางเศรษฐกิจ รวมถึงความทันสมัย และได้นำแนวคิดเรื่องการสร้างพื้นที่ทางสังคมมาใช้ทำความเข้าใจปฏิบัติการในการปรับตัว ได้ตอบ ต่อรองของชาวขมุภายใต้สภาวะการณ์เป็นคนชายขอบที่พวกเขาต้องเผชิญ

จากการศึกษาพบว่า กระบวนการกลายเป็นชายขอบของชาวขมุมิได้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยชาวขมุเป็นผู้กระทำเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น หากแต่ยังเกิดขึ้นมาภายใต้การเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจกับกลุ่มอำนาจที่หลากหลายในพื้นที่อย่างปฏิเสธไม่ได้ของชาวขมุ ไม่ว่าจะเป็น รัฐ กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ รวมถึงระบบทุนทางเศรษฐกิจและความทันสมัยในพื้นที่ ซึ่งภายใต้การปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีความเหลื่อมล้ำกันดังกล่าวนี้นี้ ได้ทำให้ชาวขมุตกอยู่ในสภาวะความเป็นชายขอบและกลายเป็นเหยื่อของการถูกใส่ร้ายป้ายสี กีดกัน ภายใต้วาทกรรมต่างๆอย่างมี “อคติทางชาติพันธุ์” และ การถูกมองว่าเป็น “คนอื่น” ในฐานะ “กลุ่มเสี่ยงต่อความมั่นคงของชาติ” “คนต่างดาว” “ชาวเขาทำลายป่า” “ค้ายาเสพติด” “งมยา”

การศึกษารังนี้ยังพบอีกว่า ภายใต้สภาวะความเป็นชายขอบที่ชาวขมุต้องเผชิญจนไร้ซึ่งความมั่นคงและพื้นที่ทางสังคมอยู่นั้น ชาวขมุเองกลับไม่ได้ยอมจำนนต่อสถานการณ์ดังกล่าว

ที่ตนเองได้รับเพียงฝ่ายเดียว หากแต่ชาวขมุกลับพยายามที่จะปรับเปลี่ยน โด่ตอบและต่อรองกับสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมและความมั่นคงในชีวิตให้ตนเอง ในลักษณะที่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือปฏิเสธต่อต้านกับกลุ่มอำนาจต่างๆอย่างตรงไปตรงมา หากแต่พวกเขากลับพยายามสร้างพื้นที่ทางสังคมผ่านการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์หรือนำเสนอตัวตนใหม่เพื่อใช้ในการปฏิเสธภาพลักษณ์ความเป็นอื่นที่ตายตัวซึ่งถูกสร้างขึ้นจากกลุ่มอำนาจต่างๆจนเกิดความเลื่อนไหล ผสมกลมกลืนไปตามบริบทเงื่อนไขของแต่ละกลุ่มแต่ละสถานการณ์ที่ชาวขมุต้องเผชิญ เช่น “ชาวขมุรักป่า” “นับถือพุทธศาสนา” เป็นต้น

แต่ในขณะที่เดียวกันชาวขมุเองก็มิได้ต้องการที่จะปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ เพื่อให้สามารถเข้ากับบริบททางสังคมในพื้นที่เพียงอย่างเดียว หากแต่พวกเขากลับพยายามที่จะผลิตซ้ำอัตลักษณ์และความเป็นชาติพันธุ์ของตนเองให้เป็นที่ประจักษ์และมีตัวตนมากขึ้นในพื้นที่แห่งใหม่ด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งถูกแสดงให้เห็นผ่านทางพื้นที่ของการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม เช่น ประเพณีปีไหมขมุ ดังนั้น การสร้างพื้นที่ทางสังคมของชาวขมุจึงมิได้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ตายตัวหรือหยุดนิ่งแต่กลับมีความซับซ้อน เลื่อนไหลและเป็นพลวัต ซึ่งชาวขมุสามารถใช้ช่วงชิงปรับตัว ต่อรองเพื่อให้เกิดความผสมกลมกลืน มีพื้นที่ทางสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ดีขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ชาวขมุต้องเผชิญกับสภาวะความเป็นชายขอบ

Thesis Title	The Social Space Construction of Khamu in Wiang-Kaen District in the Context of Marginalization	
Author	Mr. Thanupong Lom-on	
Degree	Master of Arts (Social Development)	
Thesis Advisory Committee	Professor Dr. Yos Santasombat	Advisor
	Lecturer Dr. Wasan Panyagaew	Co-advisor

ABSTRACT

This thesis is an attempt to understand that by what condition and under what situation that constructs the complicated marginalization process of a Khamu community in Wiang Kaen district, Chiang Rai province. It also looks at what strategies or practices the Khamu use in order to adapt, negotiate or reproduce identity and culture including creating the social space to get out of that process. This research employs the concept of marginality to make understanding the condition of being marginalized, excluded, and labeled as “other” from other powerful groups such as state and other ethnic groups whom the Khamu inevitably interact with under the economic system and modernization. It also uses the concept of social space construction to make sense with the practices of adaptation, retaliation, and negotiation of the Khamu under the marginalized condition.

This study has found that the process of marginalization is not constructed by the Khamu only, but it also happens following the inevitable interaction of them with other powerful groups of actor in the area. Those actors are the state and capitalists in a particular economic system and modernity in the area. Due to overlapped power relations, Khamu people are pushed into the condition of marginality and victimized by accusation and exclusion with several discourses such as “ethnic prejudice”, “otherness”, “risk for national security”, “alien”, “forest destroyer”, “underdeveloped”, and “gullible”.

This research has also come across that under the marginalization leading to insecure social space, the Khamu don't give up to the victimized situation. Rather, they try to adapt, retaliate, and negotiate in this situation in order to create their social space and security in their

life by the way to avoid or deny direct encounter with the powerful groups. Furthermore, they try to create social space through the transformation and reproduction of identity in order to refuse the static image ‘other’ constructed by other groups of people; this has led to flexibility and assimilation of practices to suit in different situations and contexts. For example, they create the image of ‘Khamu Forest Lover” and “practicing Buddhism”

However, the Khamu don’t adapt their ethnic identity in order to accord with the society completely, but they try to reproduce identity and ethnicity to manifest and exist more apparently in the new space, particularly in tourism and cultural space of Khamu’s New Year ceremony. Therefore, the Khamu’s social space is not fixed, but rather complicated, fluid, and dynamic. They are able to contest, adapt and negotiate for assimilating themselves in the social space and to live the better life under the marginalization condition.